

# Globalisaatio etenee vastatulessa

**Paavo Okko**

Sixten Korkman,  
*Globalisaatio koetuksella – Miten Suomi pärjää?*  
Otava 2017, 206 sivua.

Globalisaation ja Euroopan integraation vastatuuli on saanut monet näkemään merkkejä yhden aikakauden päättymisestä kansainvälisessä taloudessa ja politiikassa. Ainakin globalisaation ja integraation parjaamisesta tuli muotia. Monessa maassa populistit alkoivat nostaa suosiotaan. Brittien ja amerikkalaisten viimeaikaiset linjavalinnat ovat vaikuttaneet kummallisilta. Suomikaan ei ole nauttinut enää globalisaation myötätuulesta. Sixten Korkman näyttää saaneen tästä innostusta kirjoittaa taas kirja keskeisestä nykyajan talousaiheesta. Kirja jatkaa Korkmanille tyypillistä lähestymistapaa, jossa ekonomisti tarkastelee aiheitaan paljon tavanomaista talousanalyysia laveammin.

Kirja lupaa hahmottaa kokonaiskuvaa globalisaatiosta, sen taustoista ja vaikutuksista sekä eduista ja haitoista. Globalisaatiota ja Euroopan integraatiota kirja tarkastelee paljolti yhtenä kokonaisuutena, ovathan ne molemmat törmänneet vaikeuksiin samanaikaisesti. Korkman näkee, että globalisaatio ei ole pysähtymässä eikä Euroopan integraatio muuttumassa olennaisesti disintegraatioksi. Molemmat ovat kuitenkin ehdollisia noudatettavalle poliitikal-

le, ja siksi on aika miettiä, mitä valintoja nyt on tehtävissä. Korkman ottaa reippaasti kantaa mutta myös tiedostaa omat lähtökohtansa ja tunnustaa kirjan olevan osaltaan globalisaation ja 60-lukulaisten arvojen puolustuspuhe.

Suomelle globalisaatio tarjosi 1990-luvun laman jälkeen menestymisen mahdollisuuden, joka onnistuttiin realisoimaan. Finanssikriisin jälkeinen menetetty vuosikymmen on koellut meidänkin uskoa globalisaation ja integraation etuihin. Siksi kirjassa etsitään myös lähtökoh- tia Suomen pärjäämiselle globalisaatiossa ja Euroopan integraatiossa.

Kirja aloittaa globalisaation historian tiivistyksellä ja jatkaa sen vaikutusten tarkastelulla. Globalisaatio nähdään tässäkin maapallon tasolla tapahtuvaksi integraatioksi, jonka seurauksena hyödykkeet, tieto, ihmiset ja pääomat siirtyvät maasta toiseen entistä nopeammin ja halvemmin. Samalla maailmantalouden tuotanto jakautuu uudella tavalla ja syntyy monia taloudenpidon ulkopuolelle ulottuvia vaikutuksia. Taloudellisen toiminnan kansainvälistyminen on tietysti ikivanha ilmiö ja se on edennyt vaihtelevalla vauhdilla niin kuin maa-

ilmantalon kasvukin. Poliitikko sekä teknologia avittavat tätä prosessia. Korostaisin teknologian roolia liikkeellepanevana voimana. Se synnyttää uusia kannattavia toimintatapoja yrityksille. Poliitikko ei ole aina onnistunut halutessaankaan kehitystä estämään, vaan on joutunut sen sallimaan, toki se on usein kannustanutkin sitä. Korkmanin lyhyt kuvaus kansainvälisen talouden ja politiikan historiaa on tietorikas.

Teknologian tahdistamasta globalisaatiokehityksestä on hyvä esimerkki Richard Baldwinin tulkinta globalisaation vaiheista. Meille tuli tutuksi globalisaation ”toinen suuri osittuminen” Richard Baldwinin raportista Talousneuvostolle vuonna 2006 (Baldwin 2006). Hänen uusin näkemyksensä suuresta konvergenssista globalisaation tuloksena tulee kirjassa esille. Enemmänkin olisi voitu pohtia näkymiä globalisaation kehityksestä digitalisaation ja tekoälyn (etä-älyn) seurauksena. Teknologia on taas tekemässä mahdolliseksi sellaista, mitä politiikka ei tahtoessaankaan onnistu kieltämään. Jos perinteisillä protektionismin keinoilla sitä yritetään, lopputulos voi olla pelkkä haitta omille yrityksille.

Miettiessään globalisaation vaikutuksia Korkman lähtee liikkeelle ekonomistille sopivalla tavalla vapaakaupan opista, mutta laajentaa kohta tarkastelun yli taloustieteen alueen. Perinteinen taloustieteen sanoma on, että vapaakauppa (markkinoiden laajuus ja työnjako) lisää tuottavuutta. Globalisaatio lisää kokonaistuotantoa globaalisti. Hyöty ei kuitenkaan jakaudu tasaisesti. Empiirinenkin tutkimus osoittaa kuitenkin yleissuunnan: talouden avoimuus nostaa tulotasoa. Talouden avoimuus edistää myös tulonjaon tasaisuutta. Globalisaatio on lievittänyt köyhyyttä monessa siihen osallistuneessa alhaisen tulotason maassa, eri-

tyisesti tietysti Kiinassa. Tulonjakovaikutuksia on kuitenkin syytä tarkastella useasta suunnasta. Globaalisti näyttää käyneen niin, että osa köyhimmistä sekä rikkaimmat ovat pärjänneet, mutta välialueella on myös huonosti pärjänneiden joukko. Nämä ovat teollisuusmaiden keskituloisia (usein teollisuuden työntekijöitä), niitä jotka nyt nostavat ääntään. He ovat esimerkiksi USA:ssa olleet menettäjiä, jotka samalla näkevät maansa rikkaiden menestyvän edelleen.

Tulonjakovaikutuksista nousee globalisaation kritiikkiä kehittyneissä maissa. Se on perinteisen vapaakaupakritiikin nykykuoto. Koska globalisaatio vaikuttaa monipuolisesti, kritiikilläänkin on moninaisempi sisältö. Korkman ottaa esille globalisaation vaikutuksen myös rahoitusmarkkinoihin ja rahoitusjärjestelmän vakauteen, maahanmuuttoon, verokilpailuun, sosiaaliseen eriarvoisuuteen ja hyvinvointivaltion säilymiseen, ympäristöön, kansalliseen itsemääräämisoikeuteen sekä kulttuuriin. On hyvä, että näin laeva tarkastelu tiivistetään lopuksi. Globalisaation hyvät, pahat ja rumat puristetaan kymmeneen teesiin. Globalisaatio on markkinatalouden mukautumista teknologian mahdollistamaan ja politiikan sallimaan kehitykseen, joka tuottaa taloudellista tehokkuutta mutta vaatii muuntumiskykyä ja joka voi jopa kärjistä talouden epävakautta. Kyse ei ole kuitenkaan luonnonlaista, jolle politiikka ei voisi mitään.

Globalisaatio ja integraatio ovat nyt vasta- tuudessa. Korkman tuntee hyvin EU-integraation. Siksi hänen näkemyksensä Ison-Britannian eroprosessista ovat kiinnostavia. Brexit-päätös näyttää jopa tyhmältä. Kirjan ilmestymisen jälkeen tapahtunut eroneuvottelujen kulku ei ole juuri tätä kuvaa muuttanut, ja eron kannattajat ovat huolissaan koko hankkeen peruuntumis-

ta. Yhdysvaltojen presidentin valinnalla oli yhteys globalisaation haittavaikutuksiin. Taloustieteilijä joutuu kuitenkin ihmettelemään, mitä apua Donald Trumpin politiikasta voisi olla amerikkalaisille globalisaation häviäjille, koska vanha protektionismi ei toimi ja veropolitiikkaakin näyttää suosivan voittajia.

Tulevaisuutta mietitään pohtimalla, onko EU uudistettavissa ja onko maailma hallittavissa. Ranskan vaalien tulos osoitti, että EU-myönteisilläkin voimilla on vielä kannatusta. Uusia ratkaisuja ei ole kuitenkaan näkyvissä. Erityisesti euroaleen osalta nykytilanne ei ole tyydyttävä, mutta yhteistä tahtoa ainakaan integraation syventämisellä haettavaan ratkaisuun ei ole. Toisen maailmansodan jälkeen globaalia järjestystä on tukenut *Pax Americana*, mutta nykyinen USA:n presidentti näkee maailmantalouden kamppailuareenana, jossa pelataan nollasummapelejä. Silti tarve globaaliin yhteistyöhön on suurempaa kuin koskaan. On siis todennäköistä, että myös huomien maailma kärsii tutuista ongelmista.

Korkman pohtii myös Suomen asemaa globaalissa kilpailussa. Hän etsii ymmärrystä siihen, miksi globalisaation voittajasta tuli kymmeneksi vuodeksi alisuoriutuja. Menetetylle vuosikymmenelle osunut pakolaisongelma lisäsi integraation ja globalisaation vastustusta meilläkin. Kirja esittää kymmenen kohdan tiivistelmän Suomen heikon kehityksen syistä. Kun rakenteelliset ongelmat osuivat yhteen heikon vientiympäristön ja menetetynt hintakilpailukyvyyn kanssa, tulos oli huono ja käänteen aikaansaaminen vaikeaa. Kun vientiympäristö piristyi ja oma kilpailukykykin alkoi parantua, tuli käänne parempaan. Vanhat säännöt ovat sittenkin voimassa, ja Suomi on edelleen toteutumattomien katastrofien maa, Max Jacobsonin sanontaa käyttäen.

Voiko utopia olla realismia? Sixten Korkmanin otetta kuvaa hyvin tämä kirjan viimeisen luvun otsikko. Hän haluaa pohtia – kuten aikaisemmissakin töissään – taloudellisen toiminnan mahdollisuuksia tehdä maailmasta ihmiselle parempi paikka elää. Silloin pitää pohtia ihmisoikeuksia, nationalismin torjuntaa, kansallista demokratiaa, kansainvälistä yhteistyötä ja jopa maailmankansalaisuutta. Vaikka tavoitteet näissä asioissa vaikuttavat utopioilta, kirjoittaja kehottaa näkemään, että ennen ei ollut paremmin eikä ole täysin poissuljettua, ettei realismi voisi sitenkin lähestyä utopiaa.

Globalisaatiosta on puhuttu ja kirjoitettu niin paljon, että on vaatinut rohkeutta kirjoittaa siitä yksi kirja lisää. Ei ole ollut helppo sanoa riittävästi uutta niin, ettei se ole vain yksi kannanotto muiden joukossa vaan että se auttaa lukijaa oikeasti ymmärtämään, mistä nyt on kyse. Vahvan ekonomistiuran tehneeltä sekä paljon nähneeltä ja kokeneelta Sixten Korkmanilta tämä onnistuu kuitenkin hyvin. Kirja on suunnattu taloustieteilijöitä laajemmalle lukijajoukolle. Sen vahvuus on siinä, että kirjoittaja tuntee hyvin taloustiedettä, mutta pystyy käyttämään myös historian ja politiikantutkimuksen, jopa filosofian, tarjoamaa apua globalisaation ymmärtämiseen. Siksi kirja sopii hyvin taloustieteilijällekkin avartamaan kuvaa globalisaation nykytilasta. □

## Kirjallisuus

Baldwin, R. (2006), "Globalisaatio: Suuret osittumiset", teoksessa Valtioneuvoston Kanslia, *Globalisaation haasteet Euroopalle*, Talousneuvoston sihteeristön globalisaatioselvitys – osa I, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2006.